

Billedkunst som uddannelses- og dannelsesfag

Resumé af en konference i Fællessalen på Christiansborg den 21. april 2010

Af MAJ CARBONI og MIK AIDT

Nu skal der flere billeder ind i undervisningen

Regeringen, oppositionen, eksperterne, erhvervslivet og skolelærerne. Alle var de repræsenteret på en konference om billeder, kunst og uddannelse på Christiansborg den 21. april. Og alle var de enige om, at billedkunstoffaget nu behøver en opprioritering – såvel på skoleskemaet som i læreruddannelsen.

Konferencen¹ blev arrangeret af billedkunstlærerne i folkeskolen, gymnasiet og læreruddannelsen, som har fundet sammen om at slå til lyd for, at eleverne minimum skal have to timer om ugen i faget billedkunst hele vejen fra de starter i skolen og til de går ud af gymnasiet.

Tre af oppositionens uddannelsespolitiske ordførere bakkede lærernes synspunkt op, og undervisningsminister Tina Nidergaard talte også positivt om en opprioritering af faget – uden dog at komme ind på diskussionen om timetal:

“Mere end nogensinde før lever vi i et billedsamfund. Derfor er det vigtigt, at børn og unge klædes på til at kunne navigere i det. Her spiller faget billedkunst en vigtig rolle,” sagde Tina Nidergaard i sin tale på konferencen

“Nedskæringer i de kreative fag i skolen kan få katastrofale følger for Danmark, fordi virksomhederne dør uden medarbejdere, der har kreative kompetencer og kan forny deres produkter,” sagde direktøren i Dansk Industri, Lars B. Goldschmidt. Han mener, Danmark er i store vanskeligheder – selvom det ikke er gået op for mange herhjemme endnu:

“Hvis de danske virksomheder skal overleve, skal vi være i stand til at skabe det nye, som andre vil betale mange penge for. På det globale marked hedder det *forny eller forsvind*. Potentialet for fornyelse ligger i den kunstneriske dannelse og skaben.”

Industridirektørens nationaløkonomiske argumenter for en opprioritering af billedkunstoffaget fik yderligere tyngde, da den australske forsker Anne Bamford forklarede de godt 100 tilhørere i Fællessalen på Christiansborg, at “forskningen viser, at kunst og kultur er afgørende for, hvordan

børn og unge klarer sig i skolen og senere hen i livet. Da det ikke er alle, der får nok kunst med i bagagen hjemmefra, mener jeg, at det bør være det offentliges ansvar at sørge for. Det er nemlig det, der skal sikre økonomien fremover.”

Krav om mere undervisning i billedkunst i skolen

Den internationalt anerkendte professor Anne Bamford, der har forsket indgående i billedkunst og andre kunstoffag i skolerne, anbefaler fem timers kunst og kultur om ugen til alle børn.

Som det er i dag, har eleverne én time i 1. klasse, to timer i 2., 3.- og 4. klasse og én time i 5. klasse. Billedkunst er ikke længere obligatorisk i gymnasiet og bliver ofte valgt fra som valgfag på grund af de mange valgmuligheder. På læreruddannelserne er der kun få studerende, der vælger faget, så der om få år næsten ingen linjefagsuddannede lærere findes.

En nation af billedblinde?

“Skal danske børn og unge lære at kommunikere visuelt? Eller ender de efter en 12-årig skolegang som visuelle analfabeter, mens omverdenen

bliver stadig mere og mere billed- og mediebar?”

Med det spørgsmål indledte formand for Danmarks Billedkunstlærere, Alice Carlslund, en konference på Christiansborg den 21. april 2010, der havde til formål gøre politikerne opmærksomme på de konsekvenser, som timetallet i faget billedkunst kan have.

“Det er tvingende nødvendigt, at de danske skoleelever gøres i stand til at kommunikere visuelt i dette samfund, hvor billedet får stadig mere magt og gennemslagskraft. Børn, der ikke får ordentlig billedundervisning, bliver billedblinde, ofre for manipulation og risikerer at ende på et B-hold,” sagde Alice Carlslund til konferencen, som var arrangeret i et samarbejde mellem Danmarks Bil-

ledkunstlærere, Gymnasiernes lærere i Billedkunst og Design samt Foreningen af Læreruddannelsens Billedkunstundervisere.

Nødvendigheden af at fokusere på de kreative fag i skolen blev understreget af dagens hovedtalere – Lars Goldschmidt, direktør i Dansk Industri, og den australske professor Anne Bamford, der internationalt er en af klodens førende forskere på området.

De argumenterede begge for, at kunstneriske fag af høj kvalitet i både grundskole og på ungdomsuddannelser er af afgørende betydning ikke kun for børnene selv, men også for Danmarks fremtid, fordi virksomhederne i stadig højere grad har brug for de kompetencer, som kunstundervisningen kan give dem.

Alice Carlslund. Fotos: Heine Sand Kristensen

Politikerne kom i tale

‘No art makes you blind’, ‘Blindgyde’. Sådan stod der på nogle af de bind, som de omkring 100 billedkunstlærere gik rundt med om øjnene i en fælles aktion på Christiansborg, der blev startet af den fransk-danske performancekunstner Colonel for at synliggøre den billedblindhed, som de mener bliver en konsekvens af nedskæringerne i billedkunst-undervisningen.

Da konferencedeltagerne begyndte at bevæge sig rundt på Christiansborg med deres bind for øjnene, blev de gennet tilbage af nogle meget bestemte vagter, der truede med at konferencen ville blive lukket øjeblikkeligt, hvis ikke de makkede ret.

Konferencen var netop lagt på Christiansborg for at få politikerne i tale.

“Når bjerget ikke vil komme til Mohammed, må Mohammed komme til bjerget,” forklarede Alice Carlslund.

Og planen lykkedes. Efter opfordringer i ugen før konferencen fandt sted lavede undervisningsministeren, Tina Nedergaard fra Venstre, nogle ændringer i sin kalender, så hun kunne komme og holde en tale i præcis ti minutter.

Marianne Jelved (Det Radikale Venstre), Christine Antorini (Socialdemokraterne) og Pernille Vigsø Bagge (SF) deltog senere på dagen i en længere paneldebat.

Kunstdannelse er vejen ud af krisen

Nedskæringer i de kreative fag i skolen kan få katastrofale følger for Danmark, fordi virksomhederne dør uden medarbejdere, der har kreative kompetencer og kan forny deres produkter, sagde direktøren i Dansk Industri, der talte om den kunstneriske tænkningens betydning for erhvervslivet.

“I Danmark har vi ikke opdaget, at vi er på røven,” sagde Lars B. Goldschmidt, direktør i Dansk Industri, med henvisning til den økonomiske krise, som efter hans vurdering langt

fra er overstået. Tværtimod er Danmark det land i verden, som er dårligst til at komme ud af krisen, viser en international opgørelse.

“Vi er i store vanskeligheder, men i stedet for at tabe hinanden i angst, skal vi begejstre hinanden til at skabe det sublime. Vores medarbejdere er meget dyre, så hvis vi skal klare os i den globale konkurrence, skal vi producere ting, der er baseret på både omhu, høje kompetencer og som indeholder en betydelig forandring. Hvis de danske virksomheder skal overleve, skal vi være i stand til at skabe det nye, som andre vil betale mange penge for. På det globale marked hedder det *forny eller forsvind*. Potentialet for fornyelse ligger i den kunstneriske dannelse og skaben. Det er gennem kombinationen af håndværk og kreativitet, at man kan skabe det, som virksomhederne skal tjene penge på,” sagde han.

Kreativitet kræver træning

Hvis virksomhederne skal være i stand til at skabe nye produkter, skal medarbejderne være i stand til at se, at noget kan være anderledes, påpegede Goldschmidt:

“Men det kan vi kun se, hvis vi lærer at se. Vi har brug for at have modet til at være kreative og samtidig være omhyggelige. Det er det, som de kunstneriske fag kan: De forener det kreative med omhu. Men det er ligesom med sport. Hvis man ikke træner, så taber man. For at kunne lave et godt billede, er man også nødt til at blive ved med at træne. Hvis billedkunst bliver et plat legefag, bliver det ligegyldigt for virksomhederne. Vi har ikke brug for kreative folk, der ikke er omhyggelige. Jeg tror, at det kan være helt katastrofalt, hvis skolen taber de anvendelsesorienterede fag på gulvet,” sagde den 55-årige ingeniør og forfatter, der tidligere har arbejdet for Mærsk, Copenhagen Business School, Energistyrelsen, Miljøstyrelsen og som direktør for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Kunst er afgørende for social mobilitet

“Alle børn og unge op til 20 år bør have mindst fem timers kunstnerisk aktivitet om ugen af en høj kvalitet, fordi det gør dem i stand til bedre at håndtere de udfordringer, som verden giver dem,” sagde Anne Bamford, fra University of The Arts, London, er en førende forsker på området.

Mens billedkunstlærerne arbejder for minimum to timers billedkunst hele vejen op igennem skoleforløbet, anbefalede professor Anne Bamford et endnu større skridt: Fem timers kunst og kultur af høj kvalitet til alle børn og unge hver uge, indtil de er 20 år.

“Forskningen viser, at kunst og kultur er afgørende for, hvordan børn og unge klarer sig i skolen og senere hen i livet. Da det ikke er alle, der får nok kunst med i bagagen hjemmefra, mener jeg, at det bør være det offentliges ansvar at sørge for. Det er nemlig det, der skal sikre økonomien fremover,” sagde Anne Bamford, som på grund af askeskyen fra Island ikke kunne være til stede fysisk ved konferencen i København, men holdt sit oplæg via en videoforbindelse fra London.

Kunstundervisning forbedrer skoleresultater

Anne Bamford er tidligere blevet hyret af Kunstrådet til at se den danske folkeskole efter i sømmene, ligesom hun har stået i spidsen for en UNESCO-undersøgelse, som blandt andet viste, at flere af de lande, som ligger i top i PISA-undersøgelserne, prioriterer de kreative fag højt. De lande, hvor skolerne har masser af kunst på skemaet, klarer eleverne sig nemlig også bedst i både matematik, læsning og naturfag.

Anne Bamford mener, at det manglende udbud af kunstfag i den danske folkeskole delvist kan forklare, hvorfor Danmark, på trods af høje udgifter til skolesystemet, ligger midelmådt placeret i PISA-undersøgelserne.

“Et af problemerne i Danmark er, at der er forholdsvis meget undervis-

ning i kreative fag, når eleverne er små, men ikke så meget senere hen. De lande der har investeret meget i de kreative fag har kun få elever, der kommer ud af grundskolen uden de nødvendige færdigheder til at tage en ungdomsuddannelse. I Danmark er det derimod halvdelen af eleverne, der ikke får de nødvendige færdigheder i grundskolen. Hvis I vil gøre det bedre og ikke komme endnu længere ned på ranglisten, skal I satse på mere kunst og kultur i undervisningen,” sagde Anne Bamford på konferencen.

Anne Bamfords forskning viser, at skoler der har et stort udbud af kunst- og kultur formår at modvirke de mangler, som elever fra kunstfattige baggrunde har.

Udover de bedre faglige resultater viser undersøgelserne også, at både elever og lærere er gladere på skoler, der prioriterer kunst og kultur højt.

Kvaliteten skal være høj

Anne Bamford understregede til konferencen, at det er vigtigt at kvaliteten af undervisningen i de kreative fag i skolen er høj. Hun efterlyser generelt evalueringer og undersøgelser af, hvad eleverne får ud af undervisningen og hvordan de udvikler sig, som det sker i andre fag.

“Der skal være lærere og skoleledere, der har kompetencerne til at føre det som langt som muligt. I skal blive ved med at evaluere succeserne, dele de erfaringer og samle op på det, så det ikke bare er noget, der sker hist og pist. Det handler om klar kommunikation ovenfra og ned om vigtigheden af den kunstneriske dannelse,” sagde Anne Bamford.

Kunstuddannelse giver forspring

Anne Bamford henviste til et amerikansk forskningsprojekt (Catterall, 2009), som har vist, at der over ti år er en stor forskel på de børn og unge, som er rige på kunst og kultur og dem, der ikke er. Langt flere af de unge med en høj “kulturel kapital” starter på en videregående uddannelse, flere laver frivilligt arbejde,

stemmer til valg og har stærke venskaber set i forhold til unge, der er fattige på kunst og kultur. Med tiden bliver effekten kun større. De kulturfattige har fem gange så høj risiko for at være afhængige af sociale ydelser som de borgere, der er rige på kunst og kultur.

Kompetencer til fremtiden

I fremtiden bliver forskellen mellem "kunst-rige" og "kunst-fattige" sandsynligvis endnu større.

Anne Bamford pegede nemlig på, at der i endnu højere grad bliver brug for kreative kompetencer på fremtidens arbejdsmarked. Undersøgelser viser, at mode i 2013 vil være den industri, der ansætter flest folk i England, ligesom den kreative industri vil overhale resten af økonomien med fire procent.

Anne Bamford henviste også til en undersøgelse fra *The European Internet Foundation*, der konkluderer, at de tre vigtigste kompetencer, som arbejdsgiverne i fremtiden vil efterspørge er kommunikation, samarbejde og selvtillid. Samtidig viser undersøgelser, at kunstundervisning i skolen giver eleverne kompetencer netop i kommunikation og samarbejde – altså to ud af tre af de vigtigste kompetencer at have i fremtiden.

Malta og Island som eksempler

Som et eksempel på frugten af investeringer i kunstuddannelse, pegede Anne Bamford på Malta. I år 2000 indførte de et meget striks skoleskema med fokus på boglige fag. Da det viste sig at have en meget negativ effekt på kreativiteten, sadlede de om allerede året efter og indførte i 2002 et helt nyt skema med fokus på kreative fag. Blandt andet skal alle skoler have en nøgleperson med ansvar for, at skolen arbejder kreativt. Derefter er Malta galopperet op af innovationsindekset.

Anne Bamford nævnte også Island, der som følge af den økonomiske kollaps valgte at satse endnu mere på kunst og kultur ud fra den overbevisning, at det er det, som kan bringe

Lars B. Goldschmidt. Foto: Heine Sand Kristensen

dem ud af krisen.

"Kunst og kultur har enorm betydning for det liv, vi lever. Det budskab håber jeg vil sprede sig som aske-skyen," afsluttede Anne Bamford, før forbindelsen til London blev slukket igen.

Den faglige viden er intet bevendt uden kreativiteten til at bruge den

"Vi skal have en folkeskole og en ungdomsuddannelsessektor, hvor børn og unge får udviklet deres evner til at finde kreative løsninger på problemstillinger og får en lang række faglige færdigheder og kompetencer – både kreative og boglige," sagde undervisningsminister Tina Nedergaard, og hun begrundede det med vigtigheden af kreative kompetencer i det samfund, vi lever i.

"Mere end nogensinde før lever vi i et billedsamfund. Derfor er det vigtigt, at børn og unge klædes på til at kunne navigere i det. Her spiller faget billedkunst en vigtig rolle. Regeringen ønsker, at der fokuseres på de kreative fag gennem hele uddannelsesforløbet, for den faglige viden er intet bevendt, hvis ikke vi også har

kreativiteten til at bruge den," sagde hun.

Regeringens tiltag

Tina Nedergaard gennemgik kort de konkrete tiltag, som Regeringen har taget på området. Hun indledte med at fortælle om den nystiftede *Springfrø-pris*, som Undervisnings- og Kulturministeriet fra og med i år vil begynde at uddele én gang årligt til et projekt i de praktisk-musiske fag, der kan give inspiration til undervisningsforløb på andre skoler.

Ministeren kunne også fortælle, at der sættes en undersøgelse i gang af de kreative fag i skolen, hvor der blandt andet bliver set på timeantal, på skolernes udbud af valgfag og elevernes kundskaber og færdigheder. Resultaterne vil blive sammenlignet med de andre nordiske lande. Der er også sat forsøg i gang, hvor folkeskoler kan forsøge sig med prøver i billedkunst, ligesom der vil være forsøg på læreruddannelserne, hvor de studerende kan vælge tre linjefag i stedet for to.

"Det forsøg forventer vi vil betyde, at flere studerende vil vælge billedkunst," sagde Tina Nedergaard. "Jeg håber at vores forsøg vil bidrage til,

at billedkunstoffaget får et løft, for det fortjener det faktisk,” afsluttede ministeren. Desværre måtte hun hurtigt afsted, så der var ikke tid til spørgsmål fra salen.

Der skal satses på kunstfag

Fra oppositionen var Marianne Jelved (B), Christine Antorini (S) og Pernille Vigsø Bagge (SF) mødt op til en længere debat. Blandt dem var der bred enighed om, at der skal fokuseres mere på de kreative fag, ligesom at de var enige om, at hullet, hvor der ingen billedkunstundervisning er i folkeskolen, skal lukkes.

Marianne Jelved begyndte sit indlæg med at kritisere Statsministeren for ikke at fokusere og satse mere på kreativitet og billedkunst i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

“Det er åndløst set i den verden, vi står i og de udfordringer, vi står overfor. Vi er gået fra et sprog- til et billedsamfund, hvor kommunikationen sker gennem billeder. Vores børns verden er langt mere visuel end, da jeg var barn. Samtidig lever vi i en multikulturel verden, som på mange afgørende punkter er forandret. Der er mennesker vis udseende, klæde- dragt, kropssprog, og så videre, ikke fortolkes lige så umiddelbart. Derfor er det vigtigt for de unge at kunne se, sansse, og opleve forskelligheder samt gennemskue kvalitet og forholde sig til andres holdninger,” sagde hun.

Projektarbejde på tværs af fag

“Jeg tror, at vi er nødt til at indrette skolen på en helt anden måde, hvis vi skal nå at lære børnene det, som vi skal nå,” fortsatte Marianne Jelved. Hun talte for, at politikerne burde sætte sig sammen og tænke over, hvilke kompetencer vores børn skal have om 15 år, og hvordan vi skal indrette læreruddannelsen, så lærerne bliver klædt på til at give eleverne disse kompetencer.

“Vi skal vende os til, at alt har bil- leddimensioner. Kunne man ikke fo- restille sig, at alle fag ikke nødven- digvis var delt op i faste timetal, men i stedet have flere faglærere om et

fælles projekt, hvor man arbejder med forskellige metoder og har kurser ind imellem, så billedkunst og de andre kreative fag er en integreret del af projektet,” sagde hun.

Marianne Jelved talte desuden for, at hver skole skal have udøvende kunst- ner tre måneder om året, som laver noget sammen med eleverne.

“Jeg tror det kræver en udøvende kunstner, hvis man skal opleve, hvil- ken proces det er at skabe kunst,” sagde hun.

Christine Antorini lagde ikke skjul på, at billedkunstlærerne ikke er de eneste, der taler varmt for deres sag. “Alle mener, at netop deres fag for- tjener flere timer og mere fokus i sko- len,” sagde hun. Ikke desto mindre var hun fortaler for, at de praktisk- musiske fag skal have en mere frem- trædende rolle i det danske skolesy- stem, fordi det giver eleverne nogle vigtige kompetencer.

“Man samarbejder, øver sig, giver kritik og til sidst laver man noget, der er vanvittig flot. Jeg tror det er vig- tigt at tale om de kompetencer, som eleverne skal have på tværs af fagene i stedet for at tale om en time ekstra billedkunst i folkeskolen. Jeg tror ikke på en tynd spredning af billed- kunst ud over hele folkeskolen,” sagde hun.

Hullet skal lukkes

Selvom Christine Antorini ikke ville love noget om timeantal, syntes hun, at det var vigtigt at få lukket det hul, der er i folkeskolen, hvor man ikke længere har kreative praktiske fag.

“Det er vigtigt at have fingrene i bolledejen og ikke kun analysere. Det kunne man for eksempel gøre ved at have obligatoriske praktisk-musiske fag op til 6. klasse og derefter mulig- heden for at vælge mellem musik, håndværk eller billedfag,” sagde hun.

Christine Antorini kunne også godt tænke sig at få en forsøgsordning i gang, hvor man på for eksempel ti skoler følger alle de anbefalinger, som Anne Bamford kommer med i sin rap- port om de praktisk-musiske fag i den danske folkeskole (se link nedenforⁱⁱ).

“Jeg har læst rapporten med stor interesse og mener det illustrerer en tænkning, som jeg tror er vigtig,” sagde hun.

Billedforståelse er en nød- vendighed for et anstændigt samfund

“Det er en fortælling, vi glemmer, fordi de målinger, som statsministe- ren er vilde med, ikke driver skole ud fra børnenes naturlige præmisser, men nogle helt andre. Derfor er det kærkomment, at Dansk Industri ef- terlyser kreative og praktiske kompe- tencer, som ellers er det, som vi hele tiden går på kompromis med og fjer- ner os fra i den danske folkeskole,” sagde SFs folkeskoleordfører Pernille Vigsø Bagge i sit indledende indlæg i eftermiddagens paneldebat på konfe- rencen.

Unge skal kunne afkode omverdenen

Hun fortalte, at hun i øjeblikket be- skæftiger sig med, hvad der påvirker unge og børn – for eksempel unge, der får opereret deres skamlæber.

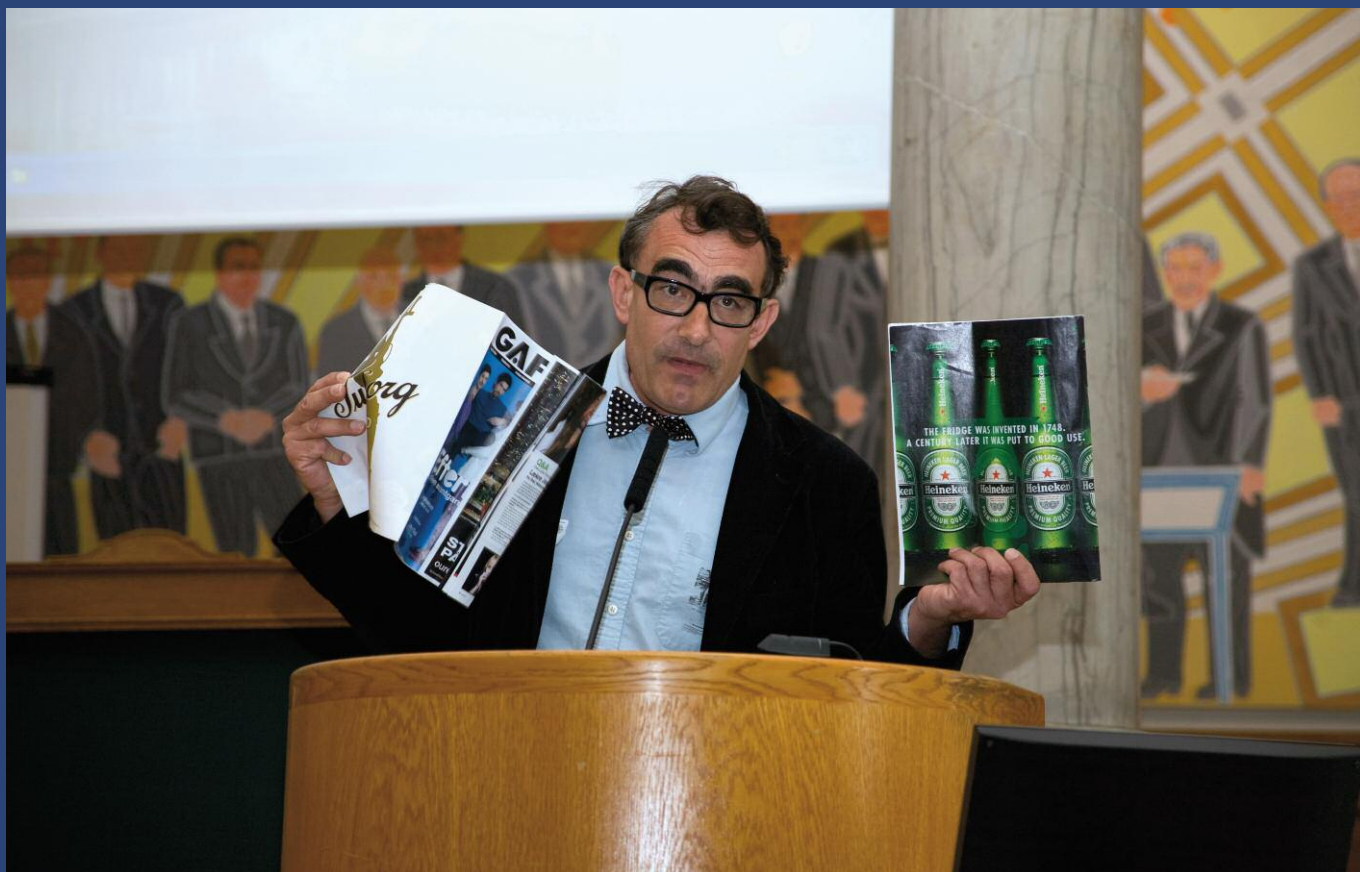
“Hvis de havde lært at afkode de- res omverden, tror jeg, at mange unge mennesker ville gå mere lykkel- ligt gennem deres liv. Det er en nød- vendighed at give de unge kompe- tencer til at være kritiske mediebru- gere og afkode budskaber for at få et samfund til at fungere på en anstæn- dig måde. Derfor er det vigtigt, at vi skal have løftet billedkunstoffaget,” sagde Pernille Vigsø Bagge.

De unge har mistet de kreative færdigheder

48 procent af danske folkeskolelever synes ikke, at de er blevet udfordret på kreativeten, mens de gik i skole. Sådan lød resultatet af en undersø- gelse, som Søren Elgaard, lektor, Ph.d., Århus Universitet, citerede fra en artikel i dagens MetroXpres.

Dette stemmer også overens med hans egne erfaringer, fortalte han.

“Den typiske studerende på univer- sitetet har ikke nogen større viden om kunst og kunsthistorie, de bruger ikke

Thierry Goeffroy. Foto: Heine Sand Kristensen

hånden som redskab mere, og deres evne til at tegne og iagttage er forsvundet, fordi de ikke har tegnet siden 5. klasse. Det er for sent at råde bod på, når de er blevet 20 år,” sagde han.

Søren Elgaard understregede vigtigheden af, at når mennesker skal have gang i kreativiteten, er det ikke nok kun at analysere andres kunst.

“Man skal også selv prøve det, ellers får man ikke en ordentlig erkendelse af, hvad det handler om. Hvis man kun har læst en opskrift, ved man heller ikke, hvordan det er at bage boller. Man skal ikke tro, at elever kan være kreative, fordi de lærer at svare på den rigtige måde,” sagde han.

Mere fokus på praktisk undervisning

Derfor mener Søren Elgaard, at man skal tage den praktiske undervisning langt mere alvorligt. Det er kritisk, at de sidste fem år af de unges uddannelse er blevet meget analytisk og akademisk, mener Søren Elgaard.

“Det praktiske er blevet et appendiks, mens det burde være omvendt. Jeg håber, at det bliver vendt inden det er for sent. I de praktiske og kreative fag er der ikke faste sandheder, som traditionel undervisning har. Det er uhyre vigtigt for, at den enkeltes kreativitet stimuleres,” sagde han.

Søren Elgaard kritiserede desuden, at der mangler midler til efteruddannelse til billedkunstlærere.

“På de kurser, som jeg har været med til at afholde, er der nogle, der ikke har været på kursus i 25 år. Det er et stort problem at kassen til efteruddannelse er tom, for man bliver nødt til at efteruddanne sig, hvis man skal se, hvordan faget udvikler sig og have et samspil med sine kolleger,” sagde han.

Inkluder de nye medier i undervisningen

Det er vigtigt, at I som billedkunstlærere træder ind i de mobile og digitale medier og får formidlet billedforståelse og kreativitet på de nye plat-

forme, opfordrede Christian Have, indehaver af Have Kommunikation.

Der var engang, man skrev et læserbrev og fik det optaget i en avis. I dag smider man det ud på Facebook. Engang havde man et fysisk visitkort – i dag er det digitalt. Unge mellem 12 og 19 år sender 150 beskeder eller fotos per vågent døgn på deres mobil. Engang fik man indspillet en plade i et studie. I dag optager folk deres musik på computeren og sender det ud på Youtube.

“Det er stort set alt, der er billedbåret i dag, så den kritiske sans og reflektionen er helt afgørende kompetencer at lære i skolesystemet. Man kan synes, at det der sker derude er fantastisk eller rædselsfuldt, men vi er nødt til at iagttage det, forstå det og optage det i undervisningen. I stedet for at være nervøse for de nye muligheder, ville jeg inkludere dem. De unge er parate og interesserede,” sagde Christian Have, der er adjungeret professor ved Institut for Kommunikation på Aalborg Universitet.

Det kreative skub

Undersøgelser inden for neurofysiologien understreger vigtigheden af at udvikle elevernes visuelle tænkning,” fortalte lektor Ingelise Flensborg fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole.

Det at kende til og bruge visuelle repræsentationsformer forbedrer menneskers evne til at håndtere nye og uventede situationer. Ydermere viser undersøgelserne, at visuelle fænomener aktiverer associative processer hos den, der ser og iagttager og åbner muligheder for at finde flere nye måder at kombinere viden og erfaring på. Det er det, som forskerne kalder ‘det kreative skub’.

“Begge dele er jo meget vigtige kompetencer at have. Samtidig er det nødvendigt, at børn og unge lærer at kommunikere globalt – også set i forhold til internettet, hvor de aftryk man sætter, er noget, som man også skal kunne se i øjnene senere i livet,” sagde Ingelise Flensborg.

Billedkunst giver dybde i livet

Kunsten skærper synet og øger dybden i livet, og det indre liv bør fylde mindst lige så meget i skolen som de almindelige vidensfag. Det handler om dannelsen af det hele menneske, sagde Lisbeth Bonde, cand.mag., forfatter og kunstsribent ved Weekendavisen, der afrundede dagen med denne tale.

“Verden er dyb. Og kun de flade ånder fatter det ikke,” skrev den symbolistiske digter Johannes Jørgensen i Taarnet i 1893.

Det kan lyde som en noget åndsaristokratisk bemærkning, men ikke desto mindre er det en vigtig udtalelse om menneskelivet. Det består nemlig ikke alene af praktikaliteter og rationaler, som skal sikre os overlevelsen. Det består ikke alene af gentagelser af det almene og allerede set og oplevede. Livet rummer også et indre liv, et generaliseret liv, et liv på myrternes niveau, som er svanger med anelser og billeder, og som handler om selve meningen med livet – og dette liv bør fylde mindst lige så meget i skolen

som de almindelige vidensfag.

Det indre liv næres lige så meget af refleksionen som af følelsen og fantasien.

Billedkunst er nødvendigt for at undgå manipulation

Billedkunstfaget består lige meget af det alt sammen – af både dybde og overflade, af drøm og logos: Dels giver faget eleverne mulighed for at svare igen på omverdenens billedbombardement med deres egne, indre billeder, der sætter turbo på fantasien.

Dels skal de lære at analysere og tolke de billeder, som andre har skabt, for ikke at blive ofre for deres manipulationer. De skal blive billedkloge. Vi udsættes jo for et sandt billedbombardement fra de elektroniske og trykte medier, og det vokser for hver dag.

Mange af disse billeder vil os noget ganske bestemt. Det er dybt beregnende billeder, der advokerer for et bestemt verdenssyn og for at overtage deres produkter og deres æstetiske idealer. Afsenderne af disse billeder er ligeglade med os. De reducerer os til forbrugere. Det er vores pligt at ruste børnene og de unge til at gennemskue dette spil. Vi skal beskytte dem og lære dem at værne om deres egne dyrebare følelser og deres eget indre liv og give dem autoritet i omgangen med billeder.

Billedkunst giver historiekendskab

Billeder er imidlertid også vigtige, hvis børnene og de unge skal lære vores kulturs historie – også den æstetiske – at kende. Fortiden i nutiden og nutiden i fortiden. Kunsten pejler udviklingen, før den sker, og i den ældre kunst kan vi studere, hvad menneskene følte og tænkte en gang for længe siden. Børnene og de unge kan genkende sig selv i for eksempel oldtidens mennesker eller i et familieportræt fra guldalderen.

Kunsten skærper synet

Elite og bredde – billedkunstundervisningen skal gøre børn og unge

kloge på billeder som en særlig, æstetisk kommunikationsform – hvad enten det er kunst eller de millioner af billeder, der cirkulerer i offentlighedssfæren. Ligesom i idrætten, som de dyrker gennem hele skolelivet, bør de have billedkunst i hele skolelivet, for ligesom kroppen kræver at blive bevæget, så gør synssansen det også. Øjnene dør af sult, hvis ikke de får noget at græsse af. Det handler om dannelse og om hele mennesker. Hvem har ikke mødt en olding, der stadig har lys og liv i øjnene, som kan le, og som evner at være til stede i nuet? Kunsten skærper synet og øger dybden i livet. Hvis vi udvikler fantasien, kommer vi aldrig til at kede os.

Et internationalt sprog

For kort tid siden udtalte Daniel Birnbaum – kurator, kritiker og rektor for den berømte Städelschule i Frankfurt – sig til Weekendavisen. Sidste år kurerede han Venedigbiennalen, som fik det højeste besøgstal nogensinde. Han sagde:

“Hvis vi forestiller os en international poesifestival, så er det nødvendigt med 128 oversættere, mens vi ikke behøvede en eneste til Venedigbiennalen. Kunst er et internationalt sprog og dermed den bedste kommunikationsform i den globaliserede verden.”

Læs mere, hent fotos og lyd

til lydoptagelserne fra konferencen på www.billedkultur.dk/konference

Videointerviews

som blev optaget i løbet af konferencedagen, kan ses på en billedkulturkanal på Youtube:

youtube.com/user/billedkultur

ⁱ Konferencen var støttet af Undervisningsministeriet. www.uvm.dk

ⁱⁱ Anne Bamford: ‘The Ildsjæl in the Classroom’: www.kunstraadet.dk/db/files/the_ildsjael_in_the_class_room.pdf